

ÖĞRENME STRATEJİLERİ FARKINDALIK DÜZEYİ ENVANTERİ

Nida BAYINDIR*

ÖZET

Bu araştırma, öğrenme stratejilerinin farkındalığının belirlenmesinde kullanılabilecek bir envanter geliştirmek amacıyla 260 sınıf öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin son aşamasında 24 madde oluşturulmuş, bu maddeler için madde-toplam, madde-kalan korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Envanterin bütünü için iç tutarlık güvenilirliği, 0,89 pearson katsayısıdır. Makale, öğrenme stratejilerinin farkındalık düzeyi adı verilen envanterden elde edilen puanların geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili bulguların özeti içerir. Yapılan araştırmanın sonuçları, geçerli ve güvenilir olduğunu kanıtlar niteliktedir. Elde edilen bu bulgular, envanterin Türkiye koşullarında öğrenme stratejileri farkındalık düzeyini belirlemede kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar sözcükler: Öğrenme, öğrenme stratejileri, envanter

THE LEARNING STRATEGIES OF AWARENESS INVENTORY

SUMMARY

The aim of the research is develop a inventory, which can be used to identify the learning strategies of awareness. Sample is constituted by 260 (primary) teacher. At the last of the scale, 24 items were proposed and item-total and item-remainder correlation coefficients were calculated. The total internal consistency at the scale's items was 0,89. The paper consists of both the summary of the inventions related to the structure validity and reliability. The results clearly show that the scale is valid and reliable. Obtained this inventions shows that inventory can be used in Turkey conditions to identify the learning strategies of awareness.

Key words: Learning, learning strategies, inventory

*Yard. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nidabayindir@yahoo.com

Bilgi çağında yaşayan bireylerin, bilgiye erişme yollarını bilmeleri ve bu bilgileri kullanabilmeleri gereklidir. Öğrenmeyi öğrenme olarak nitelenebilecek bu süreç, öğrencinin öğrenmesi ile ilgili sorumluluğu taşıması ve buna yönelik etkinlikleri gerçekleştirmesidir. Öğrencilerin öğrenmeyi öğrenebilmeleri için, özellikle, kendi öğrenme özelliklerini aktive edecek stratejilere ihtiyaçları vardır (Güven, 2004).

Öğrenme stratejileri olarak adlandırılan bu süreç; bir anlamda, bireye özgü bilgi işleme şekillerinin, performans yönetimini kapsayacak biçimde zihinsel işlemlere dönüştürülmesidir. Öğrencinin öğrenmesini doğrudan etkileyen bu işlemler, aslında, öğrenci tarafından kullanılan düşünme süreçleridir (Arends, 1997). Öğrenme stratejileri; öğrencilerin neyi, nasıl ve ne zaman öğrenmeleri gerektiğini bilmeleri ile kendi öğrenmelerini yapılandırma ve yönlendirmeleri anlamına gelmektedir (Weinstein ve Mayer, 1986; Wittrock, 1986). Bireye özgü bilgi işleme şekilleri olarak karşımıza çıkan öğrenme stratejileri, diğer bir ifadeyle, öğrenmelerin niteliğini artırma amaçlı, öğrencilerce kullanılabilen ve öğretmenlerce öğretilen zihinsel işlemleri içeren özel yollar olarak nitelendirilmektedir. Özellikle öğretmenin bilgisel değerlendirmesine yardımcı olacak zihinsel taktikleri kapsamakta ve öğrenmeleri harekete geçirecek becerilerin işlenmesine yardımcı olmaktadır (Nisbet ve Shucksmith, 1986; Derry ve Murphy, 1986; Mayer, 1988).

Geleneksel olarak okullarımızda, öğrencilerin çok çeşitli bilgiyi öğrenmeleri beklenmektedir. Ancak; bu bilgilerin nasıl öğrenileceğine dair bilginin öğretimi, genellikle, göz ardı edilmektedir (Özer, 2002). Oysa ki; etkin ve kalıcı öğrenmeler, öğrencilerin bilgiyi kendilerinin işleyip anlamlandırması için gerekli öğrenme stratejileri ile mümkün olmaktadır. Öğrencilerin öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde kullanamamaları ise, hem sistematize edilmemiş bilgi yetersizliğinden hem de gerekli yönlendirmelerin yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Öğretimdeki bu eksiklikten doğan engelleniş, öğrenci biliş yapısının yeterince iyi kavranamamış olmasından ve kişiye uygun olarak tasarlanacak öğrenme stratejilerinin yeterince farkına varılamamasından kaynaklanmaktadır (Öztürk, 1995). Öğretmenlikteki uzmanlık, öğrencinin öğrenme yaşantısındaki yerini bizzat kendisinin belirleyip, gerçekleştireceği bir ortam yaratılmasıdır. Öğrenmenin anlamı, öğrenilmesi gereken konuların, öğrenci gözünde kendi uyum sürecindeki yerine göre belirlenmektedir (Jones, Carter ve Rua, 1999). Bu belirlemelerin yapılması, yani kişiye uygun öğrenme amaçları ve yollarını açıklamak öğretmene düşmektedir. Çocuk için önemli olan, onun öğrenme ihtiyaçlarının göz önüne alınarak öğrenme yaşantılarının düzenlenmesidir (Sternberg, 1994). Öğrenenler arasındaki biliş ayrılıkları ve ihtiyaç duydukları öğrenme yaşantılarının sunumu, aynı zamanda, bireysel öğrenme eğilimlerinin de tanımlanması anlamına gelmektedir. Öğrenmedeki bu farklılıklara odaklanmak, aslında tasarlanacak öğrenme yollarına ait kontrol değişkenlerinin daha spesifik olarak ayarlanmasını gerektirmektedir (Henderson, 1987). Öğrencilerin sahip oldukları farklı yapıların ve kişisel deneyimlerinin genellenemeyecek kadar hassas bir yanı bulunmaktadır. Sadece, onların öğrenme tasarımlarının senaryosunun izlenerek belli formal prensiplere adapte edilmesi, öğrenci değer sistemini anlamada ve yönlendirmede stratejik bir önem taşımaktadır (Knowles ve Holt-Reynolds, 1991).

Kişisel anlamlandırma süreçleri içinde işleyen ve belli bir desen içinde süregelen bu tür öğrenme, kullanılan yöntemlerle hareket sahası bulabilmektedir. Kişiyeye özgü geliştirilen bu spesifik yöntemler (tactics) aslında, benimsenmiş öğrenme stratejisinin iş üzerindeki etkinliğinin yönünü göstermektedir. Aynı zamanda bireysel öğrenme eğilimlerini de belirleyen bu taktikler, öğrencilerin kullanacağı stratejideki yöntemsel amaca entegre olarak işlenebilmektedir (Talu, 1997). Bu işlemin sistemli bir şekilde sürmesi, öğretilecek öğrenme stratejilerinin, tamamiyle, farkında olunmasını gerektirmektedir. Çünkü sınıfta konulara uygun hangi stratejilerin ve nasıl kullanılacağına anlaşılması, bireysel öğrenme yaşantılarının özünü oluşturmaktadır. Karşılıklı sınamalara ve bireysel beklentilere dayalı bu süreç, kişinin kendiliğinden öğrenme yaşantılarına bir yön vermesini gerektirmektedir (Schunk ve Cox, 1986). Bu sistem içinde öğrencilerin kullanacağı öğrenme stratejileri, özgün öğrenme dizgesinin eylemsel dışı vuruk yansımaları olmaktadır. Öğretmenin bu yansımalar göre hareket etmesi ve belli taktiksel yönlendirmeler geliştirmesi, bireysel öğrenmelerin yönetimi olan öğrenme stratejilerinin farkında olunması ile kendini göstermektedir. Öğretmenin, öğrenme stratejilerinin ve öğretiminden haberdar olması, aslında, öğrenciyeye aktardığı her verinin (tactics) öğrenence anlamlandırılarak yaşantılarda anahtar rolü oynamasıdır (McNeil, 1971). Burada öğretmen, öğrenme stratejileri ile öğrenenler arasında kurulacak ilişkide köprü durumundadır. Öğrenme stratejilerinden haberdar olan öğrencide, hangi konuda hangi stratejileri kullanacağını öğretmeninden öğrenebilmeli, kendince işlerliğini kanıtlamış stratejileri aktif olarak kullanabilmelidir (Sünbül, 1996; Goldsmith, Johnson ve Acton, 1991). Özellikle, ilköğretimin birinci kademesinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini, büyük ölçüde, (%62) öğretmenlerinden öğrendikleri (Güven, 2004) bilinmektedir. Öğretmenlerin, öğrenme stratejileri ve öğretimi hususundaki farkındalıkları ve konu ile ilgili bilgileri bu açıdan oldukça önem taşımaktadır. Öğretmenin kontrolünde gerçekleşecek bu planlı süreç, öğrenme stratejilerinden haberdarlığı ve öğrenme çevresini buna göre yapılandırmayı gerektirmektedir (Schmeck, 1988). Öğretmenlerin, öğrenme stratejilerinin öğretiminde öğrencilere bu yönde model olmaları, kullanılacak stratejilerin farkına varılarak kullanılması ve süreç içindeki öğrenme işlevlerinin daha iyi görülmesini sağlamaktadır (Schunk, ve Zimmerman, 1998).

Bu araştırma; kalıcı ve etkili öğrenmelerin oluşumunda temel eğitimin ilk basamağında görevli öğretmenlerin öğrenme stratejilerinin farkındalık düzeyi ve öğretimsellik niteliklerini tespit amaçlı Türkçe bir envanter geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, envanterden elde edilen verilerin nicel analizi ile var olan durumu saptamak amacıyla Karasar (1994)'ın belirttiği tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu yolla, ilköğretim okullarının birinci kademesindeki öğretmenlerin öğrenme stratejilerinin ve öğretimlerinin farkında oluş düzeyi belirlenmek istenmiştir.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul il merkezindeki ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan 260 ilköğretim sınıf öğretmeni, oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesinde,

kolay ulaşılabilir durum örnekleme (convenience sampling) temel alınmıştır. İstanbul’da seçilen ilköğretim okullarında görev yapan 125’i (%48,1) bay, 135’i (%51,9) bayan olan sınıf öğretmenine uygulanan envanterle, öğretmenlerin öğrenme stratejilerden haberdar olup olmadıkları ve öğretim boyutunda bunlardan yararlanıp yararlanmadıklarına dair tutumları saptanmaya çalışılmıştır. 2004-2005 öğretim yılında gerçekleştirilen bu araştırmada, envanterin uygulanmasında yansızlık temel alınarak yanılgılardan doğabilecek çelişkiler minimum düzeye indirgenmeye çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan envanterin orijinali; 2003-2004 yılında Rebecca Oxford tarafından düzenlenen Rae Lan ve Kay Moon’un ‘Strateji Öğretiminde Öğretmen İnançları Envanteri (TBISI)’dir. Öncelikle dil öğrenme stratejilerinin öğretime bağlı kalınarak interaktif olarak geliştirilen bu envanter, dört alt ölçekten oluşmuştur. Araştırma için kullandığımız ‘Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi Envanteri’ orijinal envanterdeki iki alt ölçeğin büyük ölçüde kullanılarak, mevcut literatüre göre yeniden yapılandırılmasıyla oluşturulmuştur. 24 maddeden oluşturulan envanterin ilk boyutu; öğretmenlerin öğrenme stratejilerinin öğretimi hakkındaki tutumlarını, ikinci boyutu ise; öğretmenlerin öğrenme stratejilerinin öğretiminin önemine dair görüşlerini içermektedir.

Verilerin Çözümlemesi

Orijinal İngilizce olan ölçeğin Türkçe’ye çevrilmesinde geri-çeviri (back-translation) tekniği kullanılmıştır. İlk olarak ölçek üç dilbilimci, bir psikolog ve bir eğitimci tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Daha sonra, oluşturulan Türkçe form, bu haliyle yine İngilizce’ye geri dönüştürülmüştür. Son olarak da; ölçeğin özgün ifadeleri ile geri çevrilmiş ifadeleri, araştırmacı tarafından karşılaştırılarak iki form arasında fark gösteren maddeler üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bazı değişikliklerle oluşturulan Türkçe ölçeğin, dil açısından geçerliği sinanmıştır. Bu sinama, MEB.’a bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 20 İngilizce öğretmenine 10 gün arayla uygulanmıştır. Öğretmenlere, önce formun İngilizce orijinali daha sonra da özgün Türkçe formu verilerek her iki cevaplamalar arasındaki sayısal veriler karşılaştırılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin öğrenme stratejileri ve öğretime dayalı envanterin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmak üzere ise, Türkçe’ye çevrilmiş olan ölçek; anlam, ifade, içerik ve teknik açılardan uygunluğu belirlenmek üzere iki ölçme değerlendirmeci, iki öğrenme psikoloğu, dört öğretmen eğitimcisi, bir eğitim programcısı ve on öğretmen olmak üzere 19 kişinin görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinin alınmasından sonra envanterde yer alan ifadelere ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Orijinal yapısı dörtlü dereceleme olan ölçeğin beşli (Likert) dereceleme ölçeğine dönüştürülmesi uygun bulunmuştur. Bu dönüştürme ile, ölçeğin duyarlılığını arttırmak ve veri kaybını azaltmak hedeflenmiştir. Böylece; Tamamen katılıyorum (5), Katılıyorum (4), Kararsızım (3), Katılmıyorum (2), Hiç katılmıyorum (1) seçenekleri belirlenmiştir. Ön uygulamaya hazır hale gelen form, 43 öğretmene bir hafta süreyle uygulanmış ve iki uygulama arasındaki devamlılık katsayısı tespit edilmiştir. Ölçeğin başında öğrenme stratejileri kavramının

açıklandığı bir bilgi sunulmuş, ardından öğrenme stratejilerinin okulda öğretimine dönük tutumu ve bunu niteler yapıdaki öğretimsel davranımları sorgulayan maddelere yer verilmiştir. ‘Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi’ envanterinin güvenilirlik düzeyinin sınanması amacıyla, sınıf öğretmenlerinden oluşan ana denek grubuna (260 kişi) envanter uygulanmıştır. Elde edilen puanlar ile testin tamamı ve alt testler için iç tutarlık (Cronbach alfa, Split-half ve Guttman), puan değişmezliği ve madde analizleri gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi Envanteri Maddelerinin Dilsel Eşdeğerliği İçin Türkçe ve İngilizce Formlarının Ortalama, Standart Sapma, Korelasyon ve t Değerleri

Tr. Mad.	N	X	Ss.	İng. Mad.	N	X	Ss.	R	t
1	20	4,25	0,91	1	20	4,40	0,75	0,84**	-1,37
2	20	3,80	0,78	2	20	3,90	0,78	0,81**	-0,80
3	20	4,25	0,63	3	20	4,45	0,51	0,60**	-1,71
4	20	4,40	0,50	4	20	4,55	0,51	0,73**	-1,83
5	20	3,25	1,20	5	20	3,40	1,04	0,83**	-1,00
6	20	3,80	0,95	6	20	4,05	0,51	0,56**	-1,42
7	20	4,30	1,08	7	20	4,65	0,48	0,50**	-1,67
8	20	3,55	1,23	8	20	3,80	0,95	0,86**	-1,75
9	20	3,80	1,05	9	20	4,05	0,68	0,66**	-1,42
10	20	4,15	1,04	10	20	4,45	0,51	0,46*	-1,45
11	20	3,60	0,75	11	20	3,55	0,68	0,65**	0,37
12	20	3,90	0,96	12	20	4,25	0,55	0,44*	-1,78
13	20	3,95	0,68	13	20	4,05	0,51	0,60**	-0,80
14	20	3,85	0,74	14	20	4,05	0,60	0,48*	-1,28
15	20	3,95	0,88	15	20	4,20	0,89	0,74**	-1,75
16	20	4,35	0,93	16	20	4,50	0,76	0,70**	-1,00
17	20	4,05	0,75	17	20	4,20	0,61	0,54**	-1,00
18	20	4,10	0,78	18	20	4,25	0,55	0,78**	-1,37
19	20	3,70	0,92	19	20	4,05	0,82	0,64**	-2,10
20	20	4,25	0,55	20	20	4,45	0,51	0,51**	-1,71
21	20	4,10	0,64	21	20	3,95	0,88	0,75**	1,14
22	20	3,90	1,20	22	20	4,25	1,06	0,59**	-1,50
23	20	3,85	0,81	23	20	4,05	0,68	0,58**	-1,28
24	20	3,50	0,94	24	20	3,55	0,99	0,69**	-0,29
Top.	20	94,6	20,9	24	20	99,05	16,81	0,64**	1,22

** 0.01 Düzeyinde anlamlı* 0.05 Düzeyinde anlamlı

Gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen t değerleri ve korelasyon değerleri, birlikte ele alındığında hiçbir maddenin anlamsız korelasyon ve aynı zamanda da anlamlı t değerine sahip olmadığı görülmektedir. Ayrıca, Türkçe ve İngilizce olarak uygulanan formlar ile elde edilen test toplam puanları arasında 10-12-14. maddeler (0,05) dışında kalanlar, 0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon değerlerine sahiptir. Bunun yanında test toplam değerleri arasında anlamlı t değerleri elde edilememiştir. Tüm bu bulgular, Türkçe

envanterin İngilizcesi ile eşdeğer olduğu beklentisini desteklemektedir.

Tablo 2. Maddelerin Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, Madde Kalan, Madde Toplam, Test Tekrar-Test, Faktör Analizi ve Faktörlerin Cronbach Alfa Sonuçları

Madde ve Faktörler	N	X	Ss.	Sd	Madde Kalan	Madd. Topl.	Com. Faktör Yüğü	Varimx Faktör Yüğü	Test tek. test
1. Faktör=(Öğrenme Stratejilerinin Öğretimde Kullanımı) Cronbach alfa= 0,85									
1 (1.m)	260	4,35	0,64	259	0,43	0,49	0,367	0,606	0,78
2 (4.m)	260	4,61	0,51	259	0,48	0,56	0,457	0,676	0,78
3 (5.m)	260	3,65	0,81	259	0,16	0,31	0,155	0,394	0,64
4 (8.m)	260	3,70	1,01	259	0,45	0,58	0,454	0,673	0,80
5 (9.m)	260	3,98	0,74	259	0,34	0,48	0,307	0,554	0,79
6 (14.m)	260	4,20	0,65	259	0,46	0,62	0,498	0,706	0,81
7 (15m)	260	3,95	0,87	259	0,24	0,39	0,198	0,445	0,68
8 (16.m)	260	4,42	0,68	259	0,44	0,58	0,432	0,657	0,73
9 (17.m)	260	4,10	0,69	259	0,44	0,54	0,393	0,626	0,75
10 (18.m)	260	4,27	0,54	259	0,42	0,55	0,417	0,645	0,81
11 (20.m)	260	4,33	0,65	259	0,42	0,57	0,445	0,667	0,97
12 (22.m)	260	4,29	0,78	259	0,48	0,58	0,479	0,692	0,94
13 (23.m)	260	4,13	0,72	259	0,64	0,73	0,665	0,815	0,84
14 (24.m)	260	3,63	0,87	259	0,25	0,23	0,075	0,275	0,62
2. Faktör= (Öğrenme Stratejilerinin Öğretiminin Önemi) Cronbach alfa= 0,83									
15 (2.m)	260	4,01	0,75	259	0,41	0,46	0,319	0,565	0,71
16 (3.m)	260	4,46	0,68	259	0,51	0,59	0,505	0,711	0,73
17 (6.m)	260	3,95	0,79	259	0,43	0,59	0,497	0,705	0,77
18 (7.m)	260	4,51	0,58	259	0,53	0,62	0,532	0,729	0,86
19 (10.m)	260	4,40	0,61	259	0,34	0,51	0,402	0,634	0,82
20 (11.m)	260	3,68	0,79	259	0,36	0,51	0,395	0,629	0,69
21 (12.m)	260	4,19	0,57	259	0,33	0,40	0,231	0,480	0,89
22 (13.m)	260	4,06	0,62	259	0,41	0,55	0,428	0,654	0,80
23 (19.m)	260	3,90	0,92	259	0,29	0,47	0,340	0,583	0,72
24 (21.m)	260	3,80	0,78	259	0,37	0,58	0,463	0,683	0,91
Toplam	260	98,6	17,3	259	9,63	12,4	9,556	14,804	0,79

Tablo 3. Toplam İç Tutarlık Katsayısı Tablosu

Cronbach Alfa	Split-half	Guttman	Hotelling's T-Squared
0,89	0,87	0,85	1337,1338 F=53,198
0,90	0,88	0,87	P<0,01

Teste, güvenilirlik amaçlı Cronbach Alfa ve bunu destekler nitelikte Split, Guttman ve Hotelik T-testi uygulanmıştır. Test sonucu oluşan alfa değeri 0,8943, Split-half 0,8760, Guttman ise 0,8569 olarak bulunmuştur. Bu değerler, beklenen değerler içindedir. Yani, envanterin güvenilirliği tüm teknikler ışığında birbiri ile tutarlık içindedir. Cronbach Alfa

değerinin 0,89 olması nedeni ile envanterin güvenilirliğinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4. Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi Envanteri Maddelerinin Ortalama, Standart Sapma, ve Ayırt Edicilik İçin Hesaplanan t Değerleri

Maddeler	N	X (üst)	S.s	N	X (alt)	S.s	t
1	70	4,74	0,44	70	3,84	0,67	9,361**
2	70	4,52	0,58	70	3,52	0,86	8,031**
3	70	4,97	0,16	70	3,95	0,82	10,089**
4	70	4,94	0,23	70	4,21	0,53	10,432**
5	70	3,98	0,67	70	3,24	0,78	6,007**
6	70	4,54	0,52	70	3,52	0,75	9,192**
7	70	4,95	0,20	70	4,05	0,56	12,600**
8	70	4,38	0,70	70	2,81	1,02	10,549**
9	70	4,45	0,65	70	3,47	0,77	8,141**
10	70	4,77	0,42	70	3,98	0,69	8,111**
11	70	4,05	0,67	70	3,15	0,71	7,639**
12	70	4,54	0,50	70	4,02	0,50	6,015**
13	70	4,58	0,49	70	3,64	0,48	11,397**
14	70	4,74	0,44	70	3,67	0,63	11,655**
15	70	4,35	0,63	70	3,45	0,84	7,108**
16	70	4,94	0,23	70	3,90	0,74	11,174**
17	70	4,70	0,54	70	3,64	0,66	10,311**
18	70	4,82	0,37	70	3,92	0,35	14,509**
19	70	4,48	0,77	70	3,62	0,90	6,023**
20	70	4,52	0,58	70	3,52	0,86	8,225**
21	70	4,44	0,58	70	3,21	0,63	11,949**
22	70	4,82	0,37	70	3,64	0,81	11,010**
23	70	4,85	0,35	70	3,60	0,68	13,583**
24	70	4,05	0,86	70	3,32	0,84	5,033**
Top	70	110,11	11,95	70	86,89	17,08	9,506**

** 0.01 Düzeyinde anlamlı* 0.05 Düzeyinde anlamlı

Tabloda da görüldüğü gibi yapılan üst-alt % 27'lik karşılaştırma sonucuna göre tüm maddeler 0,01 düzeyinde anlamlılık göstermektedir. Aşağıda, hangi maddenin hangi faktör grubuna girdiğini tespit amaçlı faktör analizi yapılmıştır. Yapı geçerliği çalışması faktör analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Envanterdeki maddelerin ayrılma yükleri, Varimax Rotasyonu sonrası alınan değerlere göre yapılmış, 0,30 ayrılma oranı olarak belirlenmiştir. Daha sonra ise, oluşan iki faktörün birlikte açıkladığı toplam varyans oranı bulunmuştur. Çıkan değer 0,40 faktör yükü alt ölçütünü karşılaması beklenmektedir.

Tablo 5. Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi Envanteri Maddelerine Ait Alt Faktör ve Korelasyon Analizi Tablosu

Maddeler (1. faktör)	1. Faktör	2. Faktör
23. Stratejiler, öğrencilere açık bir şekilde öğretilmelidir.	0,765	0,260
22. Strateji öğretimi üzerine öğretmen eğitim kursları ya da seminerleri yararlı olacaktır.	0,723	0,014
4. Öğrenciler için daha etkili şekilde nasıl öğreneceğini bilmek önemlidir.	0,671	0,174
16. Öğrencilere, stratejileri ne zaman ve nasıl kullanacakları öğretilmelidir.	0,662	0,064
14. Etkili öğrenme için strateji öğretimine mümkün olan en kısa sürede başlanmalıdır.	0,647	0,298
8. Öğretmenler, öğrencilerin tercih ettikleri stratejileri diğer konulara adapte etmelerine yardımcı olurlar.	0,611	0,287
17. Öğrencilere, spesifik bir stratejinin niçin yararlı olduğu öğretilmelidir.	0,596	0,153
20. Etkili strateji öğretiminde, öğrenci düzeyine uygun stratejiler üzerine odaklanılmalıdır.	0,584	0,374
18. Stratejiler düzenli bir temel çerçevesinde öğretilmelidir.	0,556	0,319
1. Strateji, bir görevi başarmak için kullanılan bir araç, plan ya da metottür.	0,547	0,303
9. Öğretmenler, öğrencilerin özel bir konuda izleyecekleri stratejiyi seçmelerine veya geliştirmelerine yardımcı olurlar.	0,510	0,169
15. Ailelerin strateji öğretiminin destekleyicisi olup olmadıkları konusunda endişeliyim.	0,493	-0,091
5. Öğrenciler bilgi içeriğine odaklanmaktan, stratejileri öğrenmeye yeterli zaman bulamazlar.	0,425	0,022
24. Okul yöneticilerinin, strateji öğretiminin destekleyicisi olup olmadıkları konusunda endişeliyim.	0,214	0,152
Maddeler (2. faktör)	1. Faktör	2. Faktör
6. Stratejilerin kullanımı, herhangi bir konunun parçası olarak değerlendirilmelidir.	0,130	0,708
19. Strateji öğretimi normal öğretim içinde yapılmalıdır.	-0,030	0,643
7. Öğrencilerin hangi stratejileri kullanıyor olduğunu ve neye ihtiyaç duyduklarını öğrenmek önemlidir.	0,380	0,610
3. Stratejileri kullanma öğrenmeyi daha etkili yapacaktır.	0,406	0,604
12. Ben öğretmen olarak, kendi bilgimi planlayabilir, organize edebilir ve değerlendirebilirim.	-0,162	0,598
11. Ben öğretmen olarak, iyi bir strateji kullanıcısıyım.	0,183	0,597
13. Strateji öğretiminin niçin önemli olduğunu açıklayabilirim.	0,316	0,580
21. Strateji öğretimini derslerle ve müfredatla kaynaştırabilirim.	0,432	0,563
2. Öğrenme stratejilerinin neler olduğunu biliyorum.	0,108	0,554
10. Öğretmenler, öğrencileri öğrenme stratejilerini kullanmaları için teşvik etmelidirler.	0,371	0,516

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Değeri 0,83 Barlett's Testi Değeri 2850,142 p<0,01

Yukarıda görüldüğü gibi envanterin Kaiser Meyer Olkin değeri 0,83 (oldukça iyi) bulunmuştur. Tabloda görüldüğü gibi 1, 4, 5, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24 maddeleri 1. Faktöre (Öğrenme Stratejilerinin Öğretimde Kullanımı), 2, 3, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 19, 21 maddeleri ise 2. Faktöre (Öğrenme Stratejilerinin Öğretiminin Önemi) girmektedir.

Tablo 6. Faktörlerin Özdeğerleri ve Açıkladıkları Varyans Miktarları

Faktörler	Özdeğer (eigenvalue)	%	Σ%
1. Faktör	7,776	32,4	32,4
2. Faktör	2,169	9,0	41,4

Sosyal bilimlerde kullanılan araçlar için, açıklanan varyans miktarının 0,40-0,60 arası olmasının yeterli olduğu dikkate alındığında bu envantere açıklanan toplam varyans (41,4) miktarı yeterli sayılabilir. Bu bulgulara göre; envanterden elde edilen puanların güvenilirliği için yapılan iç tutarlık katsayısı (Cronbach alfa) 0,89 olarak bulunmuştur. Üçü olumsuz, yirmi biri olumlu toplam 24 madde ve 2 faktörden oluşan ölçekte, 1. Faktörde 14 (Cronbach alfa=0,85), madde bulunmaktadır. Bu maddelerin içerdiği anlamlar dikkate alınarak faktör, 'Öğrenme stratejilerinin öğretimde kullanımı' olarak adlandırılmıştır. 'Öğrenme Stratejilerinin Öğretiminin Önemi' olarak adlandırılan 2. Faktör 10 (Cronbach alfa=0,83), maddeden oluşmaktadır. Envanterin güvenilirliğine ilişkin bulgular, elde edilen sonuçların yeterli sayılabileceğini göstermektedir. Değerlerden de anlaşıldığı üzere ölçek beklenen genişliğin önemli bir kısmını kapsamaktadır. Ölçek puanları ortalaması 98,66, ortanca değer 98,00, standart sapma 9,50 olarak bulunmuştur. Dağılım için hesaplanan çarpıklık katsayısı 0,324 ve yayvanlık katsayısı 0,151'dir. Dağılım, normal dağılım özellikleri göstermektedir. Her maddenin aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış, madde kalan ve madde toplam, test tekrar test analizleri yapılmıştır. 0,20'nin altında hiçbir madde kalmadığı için tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Uygulamaya katılan gruptan elde edilen verilerin faktör çözümlemesi için uygunluğunu belirlemek amacıyla, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlet Testleri uygulanmıştır. Temel bileşenler analizinde KMO değeri 0,83 olarak bulunmuştur. KMO testi, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımın faktör analizleri için yeterli olup olmadığını test etmektedir. Kaiser değerinin 0,80'in üzerinde olması (0,83) oldukça iyi olarak değerlendirilmektedir. Barlet testi sonucu ise 2850,14 ($p < 0,01$) olarak tespit edilmiştir. Barlet testi 0,01 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bu iki bulgu, faktör analizi yapabilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli, verilerin ise uygun olduğunu göstermektedir. Araştırmada, alt kesme noktası yapılan toplam 24 maddenin 14'ü 1. Faktörde yer almıştır. Kaiser ölçütüne göre eigenvalue (özdeğer) 1'den büyük olanlar ölçeğe alınmış ve iki alt faktör belirlenmiştir. Buna göre iki faktör tarafından açıklanan toplam varyans oranı %41,4'tür. Temel bileşenler analizine göre 1. Faktörün eigenvalue değeri 7,77, açıkladığı varyans %32,4, 2. Faktörün eigenvalue değeri 2,16, açıkladığı varyans %9,0'dır. Faktör analizi sonucunda elde edilen varyans oranları ne kadar yüksek olursa, ölçeğin faktör yapısı da o kadar güçlü olmaktadır. Sosyal bilimler için 0,40 faktörel varyans oranı yetmektedir. Bu bulgu, analizde önemli faktör olarak belirlenen iki faktörün birlikte ölçeğe ilişkin varyansın önemli bir kısmını açıkladığını göstermektedir. Faktörleri olabildiğince ayırtırmak için Varimax Rotasyon yöntemi ile uygulanan rotasyonlar, faktör yapısına ilişkin sonuçları değiştirmemiştir. Ölçeğe uygulanan varimax rotasyon sonucunda faktör yükü 0,30'dan büyük ve iki faktöre giren maddeler tablolarda görüldüğü gibidir. Ölçekteki maddelerin ortalaması min-3,63 max-4,51, standart sapması min-0,51 max-1,01 arasındadır. Madde kalan korelasyon katsayısı min-0,16 max-0,64, madde toplam

korelasyon katsayısı min-0,23 max-0,72 arasında değişmektedir. Bu korelasyon bulguları, genel kabul gören 0,20'nin üzerindedir. Değerlerden de anlaşılacağı gibi envantere yer alan maddelerin faktör yükleri 0,765-0,214, 0,708-0,516 arasında değişmektedir. Bu bulgu, envantere yer alan maddelerden her birinin ait oldukları faktörü temsil edebilme yeterliklerinin tatmin edici olduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar; her bir madde ile ait olunan faktöre ilişkin alt testler ve envanterin bütünü arasında güçlü ilişkilerin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Envanterin yapı geçerliğine ilişkin kanıt elde etmek amacıyla cinsiyet, mezun olunan bölüm gibi bağımsız değişkenlerle ölçekten elde edilen ölçek toplam puanı arasındaki farklar sınanmış ancak anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

TARTIŞMA

Cinsiyete göre, öğrenme stratejileri farkındalık düzeyi envanteri maddeleri arasında manidar bir farklılık olup olmadığını saptamak üzere yapılan bağımsız grup t-testi sonucunda hiçbir ölçek maddesi manidar ($sd=258$, $p>0,05$) bulunamamıştır. Buna göre; araştırmaya katılan denekler arasında, ölçek maddelerine göre, cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır.

Mezun olunan bölüme göre, öğrenme stratejilerinin farkındalık düzeyi envanteri maddeleri arasında fark olup olmadığını saptamak için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda hiçbir ölçek maddesinin F değeri ($sd=4,255$, $p>0,05$) manidar bulunamamıştır. Buna göre; ölçek maddeleri ile mezun olunan bölümler arasında anlamlı farklılaşmalar görülmemektedir.

Bu araştırma bünyesinde, öğrenme stratejileri farkındalık düzeyi envanteri ile öğretmenlerin öğrenme stratejileri ve öğretimi ile ilgili bilgi ve tutumları hakkında tatmin edici bilgiler sağlanmıştır. Öğretimle ulaşılmaması beklenen bilgi sistematizasyonu, stratejilerin örgütlenmesi ile bilginin işlerlik kazanmasını sağlamaktadır. Öğrenme stratejilerinin farkında olmak, esas itibarı ile, şekillenmesi beklenen kişisel bilginin izlenebileceği akışkan bir yapının oluşumunu görmek anlamına gelmekte ve yönetsel içeriğin kapsadığı alanların yönetimini ifade etmektedir. Stratejik öğretilerin farkına varılmasını sağlayan ve bu yöndeki eğilimleri şekillendiren bu yapılar, öğrenmeyi bireysel anlamda örgütsel bir forma dönüştürmekte ve kişisel ilerlemeleri desteklemektedir.

Bu sonuçlara dayanarak çıkarılacak öneriler ise şunlardır;

1. Öğretmen, öğrenci öğrenmelerinin bireysel olarak keşfi ve ilerlemesine rehberlik eden kimsedir. Bir ortam ve materyal düzenleyicisidir. Bu bakımdan, sınıf içinde anlamayı ve anlaşılmayı sağlayacak her türlü uygulamayı yapmalı ve zihni temellere göre bir yol izlemelidir. Bunun gerçekleşmesi için ise öncelikle öğretmenlerin bu yöndeki bir anlayışla yetiştirilmesi gerekmektedir. Türk eğitim sistemi için devrim niteliğinde olan bu sürecin işlemesi; öğretmenlerin, öğrenme yaklaşımlarının ve öğretimsel rehberlik anlayışlarının öğrenme stratejilerinin gelişimine uygun olması ile ifade bulacaktır.

2. Tüm bu veriler ışığında, öğretmenler öğrenme stratejileri ile ilgili olarak üst düzeyde yeterliğe sahip kılınmalı, bu amaçla onlar için öğrenme stratejileri hakkında bilgi sahibi olmaları ve bunların öğretimi becerilerini kazanmaları için hizmet öncesi ve sonrası programlar düzenlenmeli, yazılı ve görsel materyallerle periyodik olarak iş başında eğitilmeleri sağlanmalıdır.
3. Öğrencilerin kullandığı öğrenme stratejileri ile öğretmenlerin öğrenme stratejileri ve öğretimi boyutundaki farkındalıkları tespit edilmeli, bu yönde alınacak kararlar öğrenme ve öğretmeler açısından eşgüdümlemelidir.
4. Bu envanterin ölçtüğü düzeyler öğretmenlerin öğrenme stratejileri karşısındaki farkındalıkları ile ilgilidir. Bunun yanında öğretmenlerce, akademisyenlerce ve ailelerce öğrenci merkezli öğrenmeler için düzenlenecek öğrenme öğretme sürecinin kurgulanmasında kullanılması önerilir.
5. Öğrenenin ihtiyaç duyduğu bilgiyi harekete geçirme, ihtiyaçlarına göre bilgiyi arama ve bulma gibi kişisel özzerklığı arttırıp anne ve baba farkındalığını arttırıp üzerlerine düşen eğitim görevlerini üstlenebilmelerine yarayabilir.
6. Bu envanter, yetişkinlerin çevrelerindeki öğrencilere ve onların öğrenmelerine karşı hassasiyetini arttırarak, onları hem akademik hem de sosyal olarak destekleyip potansiyellerini keşfetmelerine zemin hazırlayabilir.

KAYNAKLAR

- Arends, R. I. (1986). *Classroom Instruction and Management*. NewYork: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Derry, S. J. & Murphy, D. A., (1986). "Designing systems that train learning ability: From theory to practice." *Review of Educational Research*, 56, 1-39.
- Goldsmith. E. T. Johnson, J. P. & Acton, H. W. (1991). "Assessing Structural Knowledge." *Journal of Educational Psychology*, 83, (1) 88-96.
- Güven, M. (2004). *Öğrenme Stilleri İle Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Yayınları: 91.
- Henderson, P. (1989). *Promoting Active Learning*. Cambridge:National Extension College Published, Inc.
- Jones, M. G. Carter. G. & Rua, J. M. (1999). "Children's Concepts: Tools For Transforming Science Teachers Knowledge." *Science Education*, 83, (5) 545-557.
- Karasar, N., (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Knowles J. G. & Holt-Reynolds, D. (1991). "Shaping Pedagogies Through Personal Histories in Preservice Teacher Education." *Teachers College Record*, 93 (1) 87-113.
- Mayer, R. E. (1988). *Learning Strategies: An overview Learning and Study Strategies* .in C. E. Weinstein, E. T. Goetz & P. E. Alexander. (Eds.) NewYork: Academic Press.
- Mcneil, J. (1971). *Toward Accountable Teachers*. NewYork: Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Nisbet, J. & Shucksmith, J. (1986). *Learning strategies*. NewYork: Routledge Education Books.
- Özer, B. (2002). "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri." *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1 (1), 17-32.
- Öztürk, B. (1995). *Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Schmeck, R. R. (1988). *Learning Strategies and Learning Styles*. NewYork: Plenum Press.
- Schunk, H. D. & Cox, D. P. (1986). "Strategy Training and Attributional Feedback with Learning Disabled Students." *Journal of Educational Psychology*, 78, (3) 201-209.

- Sternberg, J. R. (1994). "Comments on Multiple Intelligences, the Theory in Practice." *Teachers College Record*, 95, (4) 561-569.
- Sünbül, A. M. (1998). *Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Erişi ve Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Talu, N. (1997). *Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi 10. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Weinstein, C. E. & Mayer, R. E. (1986). *The Teaching of Learning Strategies*. NewYork: Handbook of Research on Teaching. Macmillan Company.
- Wittrock, C. M. (1986). *Student's Thought Processes*. Handbook of Research on Teaching. NewYork: Macmillan Company.

Öğrenme Stratejileri: Öğrenmeyi kolaylaştıran ve sistemleştiren, teknik ve taktiklerdir.

Öğrenme Stratejilerinin Farkındalık Düzeyi Envanteri EK.1

Öğrenme stratejilerinin farkındalık düzeyi envanteri; öğretmenlerin, öğrenme stratejilerine dair tutumlarını ölçüm amaçlı tasarlanmıştır. Lütfen aşağıdaki ifadelerin herbirini okuyunuz. Sonra kabul ettiğiniz ya da etmediğiniz ifadeler hakkında karar veriniz. Sizin seçiminize en uygun olan doğru ifadenin rakamını daire içine alınız.

LÜTFEN HER SORUYU CEVAPLAYINIZ!

1- Hiç katılmıyorum 2- Katılmıyorum 3- Kararsızım 4- Katılıyorum 5- Tamamiyle katılıyorum

- 1- Strateji, bir görevi başarmak için kullanılan bir araç, plan ya da metottur 1 2 3 4 5
- 2-Öğrenme stratejilerinin neler olduğunu biliyorum 1 2 3 4 5
- 3-Stratejileri kullanma öğrenmeyi daha etkili yapacaktır. 1 2 3 4 5
- 4-Öğrenciler için daha etkili şekilde nasıl öğreneceğini bilmek önemlidir. 1 2 3 4 5
- 5-Öğrencilerin bilgi içeriğine odaklanmaktan,öğrenme stratejilerini öğrenmede yeterli zamanları olmadığını hissedirim. 1 2 3 4 5
- 6-Stratejilerin kullanımı, herhangi bir konunun parçası olarak değerlendirilmelidir 1 2 3 4 5
- 7-Öğrencilerin hangi stratejileri kullanıyor olduğunu ve neye ihtiyaç duyduklarını öğrenmek önemlidir. 1 2 3 4 5
- 8-Öğretmenler, öğrencilerin tercih ettikleri stratejileri diğer konulara adapte etmelerine yardımcı olurlar..... 1 2 3 4 5
- 9-Öğretmenler, öğrencilerin özel bir konuda izleyecekleri stratejiyi seçmelerine veya geliştirmelerine yardımcı olurlar..... 1 2 3 4 5
- 10-Öğretmenler, öğrencileri öğrenme stratejilerini kullanmaları için teşvik etmelidirler. 1 2 3 4 5
- 11-Ben, öğretmen olarak, iyi bir strateji kullanıcısıyım. 1 2 3 4 5
- 12-Ben, öğretmen olarak, kendi bilgimi planlayabilir, organize edebilir ve değerlendirebilirim 1 2 3 4 5
- 13-Strateji öğretiminin niçin önemli olduğunu açıklayabilirim. 1 2 3 4 5
- 14-Etkili öğrenme için strateji öğretimine mümkün olan en kısa sürede başlanmalıdır 1 2 3 4 5
- 15-Ailelerin, strateji öğretiminin destekleyicisi olup olmadıkları konusunda endişeliyim 1 2 3 4 5
- 16-Öğrencilere, stratejileri ne zaman ve nasıl kullanacakları öğretilmelidir..... 1 2 3 4 5

17-Öğrencilere, spesifik bir stratejinin niçin yararlı olduğu öğretilmelidir	1	2	3	4	5
18-Stratejiler düzenli bir temel çerçevesinde öğretilmelidir.....	1	2	3	4	5
19-Strateji öğretimi, normal öğretim içinde yapılmalıdır.....	1	2	3	4	5
20-Etkili strateji öğretiminde, öğrenci düzeyine uygun stratejiler üzerine odaklanılmalıdır.	1	2	3	4	5
21-Strateji öğretimini derslerle ve müfredatla kaynaştırabilirim.....	1	2	3	4	5
22-Strateji öğretimi üzerine öğretmen eğitim kursları ya da seminerleri gerçekten yararlı olacaktır.	1	2	3	4	5
23-Stratejiler öğrencilere açık bir şekilde öğretilmelidir.....	1	2	3	4	5
24-Okul yöneticilerinin, strateji öğretiminin destekleyicisi olup olmadıkları konusunda endişeliyim.	1	2	3	4	5